

ԵՐԱԽՍԱՂԵՄԻ «ՏԱԳՆԱՊ»-Ը ԵՐԵԿ ԵՒ ԱՅՍՈՐ

ՆԱԽԱԱՄՈՒՏ. — 1948ին, լուսահոգի կիրեղ Պատրիարքի վերջին օրերուն եւ հիւանդութեան շրջանին կը զուգափակէր Պաղեստինի աղէտը, որու ընթացքին Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը սիրտ ի սիրտ եւ ծեռք ծեռքի խառնած, պիտի պաշտպանէին երուսաղէմի Ա. Յակոբեանց Վանքը եւ նոն ապաստան գտած չուրջ 4000ի հասնող հայութիւնը :

Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը, ուումբերու ներքեւ, զրկուած մարդկային կարելի բազմաթիւ անհրաժեշտութիւններէ, բայց զօրավիդ իրարու, պիտի անցնէին արիւնոտ ու չար վայրկեանները՝ որոնք այդ օրերուն Վանքէն ներս ապաստան գտած մեր ժողովուրդին բաժինը եղան : Պատրիարք, վարդապետ եւ ժողովուրդ, հոգեխառնուած, պատրաստ էին մեռնելու իրարու համար :

Թեոտոյ մահը անձնազոն Պատրիարքին եւ Տեղապահութեան եօթ տարիներու շըրջանը եղիշէ Արքեպաս. Տէրտէրեանի, որուն միակ մտասիւեռու. մը պիտի ըլլար տնտեսապէ կարելի ընել Վանքին եւ անոր պարիսաններէն ներս ապաստան գտած ժողովուրդին կեանքը : Հանգանակիչ նուիրավներ, ՚օգնութեան կոչեր եւ զիմումներ, պիտի կատարէին իրենց փրկարար գերը, հայթայթելով անհրաժեշտը : Հակառակ ընդհանուր անգործութեան եւ պակսող բարիեններու, Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը կը շարունակէին իրենց խաղաղ ու հաշու կեանքը, սպասելով լաւագոյն օրերու խոստումին :

ՆՈՐ ԽՍՌՈՒԹԵԱՆՆԵՐ. — 1955ի Մայիսին Սրբազնը հիսխային Ամերիկայէն վտարուած նախկին առաջնորդ Տիրան Սրբազնը երուսաղէմի Հայոց Վանք կը վերադառնար, հոն անցնելու իր ամսական արձակուրդը, համաձայն Տեղապահին գրած իր նամակին : Վանք գայէն յետոյ սակայն, պիտի երկարածուէր իր արձակուրդը ամիսներվ, տեւական բնակութեան վերածուելու համար : Հակառակ Տեղապահ Սրբազնի եւ Պատ. Տնօրէն ժողովոյ զիմումներուն որ համէ իրեն արժանավայել պաշտօն մը ստանձնել Վանքէն ներս, Տիրան Սրբազնը միշտ ինքզինքը անորամադիր ցոյց տուաւ, պատրուակելով թէ շուտով ետ Ամերիկա պիտի փրադառնայ : Պաշտօններ ստանձնել չուզեցին նոյնապէս իրեն հետ եւ իրմէ վերջ երուսաղէմ եկող Ռորգոմ, Հմայիսակ եւ Խասհակ վարդապետները :

Պարապ նստած չէր սակայն Տիրան Սրբազնը : Միաբաններու մէջ մշակութային երեկոյթներ կազմակերպելու պատրուակին տակ շաբաթական հաւաքոյթներ կը սարքէր, գպրոցէն ներս գրաբարի եւ ծիսագիտութեան կամաւոր դասեր կ'աւանդէր, առանց Տեղապահի եւ գպրոցի Տեղչի արտօնութեան : Իսկ ցիրեկները բարեկամ տուններ եւ խանութներ կը շրջէր, ազգի, եկեղեցին եւ Վանքի անփառունակ վիճակի մասին բնադատութիւններ ընելու, եւ այդ բոլորին իրեւ միակ սատար ինքզինքը ներկայացնելով : Այսպէս, քանի մը ամիսներու ընթացքին, պիտի կրնար իր շուրջ խմբել իրեն հաւատացող մարդերու եւ կիններու խմբակ մը, որոնք միամտաբար եւ իրենց յատուկ հաշիւներով, այս ինքնակոչ նոր առաքեալին մէջ կարծեցին ողջունել ազգի եւ Վանքի փրկիչը : Եւ ասիկա այն աստիճան, որ իրեն յարող աշխարհական մը, այդ օրերուն թոյլ պիտի տար ինքզինքին յայտարարելու, — ահա Վանքին աստգւածը — : Տիրան Սրբազնը տիրաբար սկսաւ հաւատալ իր աստուածային գերին, եթէ հաւատացած չէր արդէն, եւ կը պատրաստուէր փրկիչը ըլլալու երուսաղէմի Վանքին ու ժողովուրդին : Կ'վերջոյ երուսաղէմ ոստանը եղած էր գարերով մարգարէներու :

Միաբանութենէն ու ժողովուրդին իր շուրջը համակիրներու խմբակ մը կազմելէ յետոյ, անոնց պաշտօն տուաւ, թէ՛ Միաբանութենէն ներս եւ թէ՛ ժողովուրդի մէջ, վարկաբեկել Տեղապահն ու իրեն հաւատարիմները, ամէն առիթ օգտագործելով այս

նպատակին համար : Տեղապահն ու իրենները իրազեկ էին այս բոլորին, գարմանալով Տիրան Սրբազնի գործունէութեան այս կերպին եւ թեթեւամտութեան :

ԴԱՒԼԴՐԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐ . — Տեղապահ Սրբազնը, 1956ի Յունիսին, վանրապատկան կտակի մը խնդրով երկու շաբաթուան համար կը ստիպուէր Հնդկաստան մեկնել : Վերադարձին, զարմանքով կը տեղեկանար թէ Տիրան Սրբազնն ու իրենները, փորձեր էին Միաբանութենէն ներս հանրագուէ կազմել, վար առևելու համար Տեղապահը, սակայն հակառակ իրենց ճիգերուն չէին կրցած մեծամասնութիւն կազմել : Տիրան Սրբազնը ծածկելու համար այս դաւադրութիւնը, Տեղապահի Վանք ժամանելէն անմիջապէս յիտոյ, Սուրբէն եւ Պարգև Եպիսկոպոսներու հետ միասին, Տեղապահին կ'երթար, պատրիարքական ընտրութեան շուրջ խօսելու համար : Աւ երբ Տեղապահ Հայրը իր դէմ եղած հանրաքուէի մասին խօսք կը բանար, բացատրութիւն ուղելով Տիրան Սրբազնէն, այս վերջինը կ'ուրանար եղածը եւ կը յարէր թէ պէտք չէր հաւատար ընծայել նման զրոյցներու :

Տիրան Սրբազնը իր յոռի արամադրութիւններու երկրորդ քայլը կ'առնէր, ամբաստանելով Տեղապահը թէ արգելը եղած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Յորդանան մուտքին : Տակաւին մինչև այսօր, գուցէ Վեհափառէն սկսեալ, շատեր կը հաւատան եւ կ'ուզեն հաւատացնել թէ Եղիշէ Սրբազնին մատոր կար Յորդանանի Կառավարութեան այս մերժումին մէջ : Մինչդեռ իրողութիւնը ներդ հակառակն է : Վեհափառը Անթիլիաս եղած ատեն երբ Երուսաղէմ զալու փափաք յայտնեց, Տեղապահը, Շահէ Վարդապահու իր հետ առած, անմիջապէս Պէյրութի Յորդանաննեան Հիւպատոսարանը կ'երթար, մուտքի արտօնութիւն խնդրելու Վեհափառ Կաթողիկոսի եւ իր հետեւորդներուն համար : Հիւպատոսը Վառարկէր թէ այս պարագային, նկատելով թէ մուտքի վիզա խնդրողներ Սովիէտական երկրէ մը կուգան, ինք չէր կրնար տալ եւ ստիպուած էր հեռագրաւ արտօնութիւն խնդրել Ամմանէն : Երբ Տեղապահը վերադարձին կը հաղորդէր այս պարագան Վեհափառին, այս վերջինը համաձայն չէր ըլլար որ հեռագրաւ ուղուի արտօնութիւնը, եւ ժամանակ չկորսնցնելու համար, նպատակայարմար կը նկատէր Եգիպտոս մեկնիլ, անկէ Երուսաղէմ զալու համար :

Վեհափառը Եգիպտոս մեկնելէն յիտոյ, պաշտօն կը յանձնէր Եղիշէ Սրբազնին, անմիջապէս Ամման երթալ եւ աշխատիլ, ապահովելու համար Վեհափառի Յորդանան մուտքի արտօնութիւնը : Տեղապահ Սրբազնը Պէյրութին նախ Երուսաղէմ եւ ապա Ամման կ'երթար, այս նպատակաւ խնդրանը ներկայացնելու Վարչապետին : Աւ ո՛վ հեգնանիք, նոյն օրը Տեղապահը տակաւին Երուսաղէմ վերադարձած, Տիրանն ու իր խմբակը, մարդաբէական նախաձայնութեամբ, ժողովուրդի մէջ կը տարածէին թէ Կաթողիկոսը պիտի չկրնար գալ, որովհետեւ Տեղապահ Եղիշէ Սրբազնը հակառակ է Կաթողիկոսի Յորդանան զալուն : Տիրան Սրբազնն ու իրենները այս ամբաստանութիւնը ընելէն յիտոյ, առանց Տեղապահի արտօնութեան, հինգ Միաբան Եպիսկոպոսներու ստորագրութեամբ նոր խնդրանը կը ներկայացնէին Վարչապետին, Վեհափառի Երուսաղէմ զալու առնչութեամբ :

Երբ արտօնութիւնը ուշացաւ, Երուսաղէմ խմբուած Եպիսկոպոսները Կաթողիկոսի կողմէ կանչուեցան Պահիրէ, հոն գումարելու համար Եպիսկոպոսական ժողովները : Տիրան Սրբազն, որու Յորդանան ընակելու արտօնութիւնը սպառած էր եւ հրահանգ ընդունած էր ներքին Գործոց Նախարարութենէն ճգելու երկիրը, Եգիպտոս չուզեց գալ, վախսալով որ չէր կրնար վերադայնալ : Սակայն իր մարդիկ Եգիպտոսի մէջ բայր էին Կաթողիկոսին եւ ուղիղներու, թէ Եղիշէ Սրբազնը պատճառ եղած է Վեհափառի Յորդանան Հիւպառնալ զալուն : Պահիրէի մէջ Կաթողիկոսը անձամբ կը հաղորդէր Տեղապահին այս պարագան, աւելցնելով թէ ինքը չէր հաւատար ըսուածներուն եւ կը յուսար որ Յորդանանի Կառավարութիւնը վերջ ի վերջոյ պիտի չուզեր մերժել Երուսաղէմ երթալու իր փափաքը :

Զաջորդ օրը, Պահիրէէն, Եղիշէ Սրբազնի ստորագրութեամբ, արաբերէն գր-

ուած ընդարձակ հեռազիր մը կը դրկուէր Յորդանանի Թագաւորին, խնդրելու Նորին Վեհափառութենէն մուտքի արտօնութիւն Կաթողիկոսի համար. Եպիսկոպոսական ժողովներէն յետոյ, դարձեալ Կաթողիկոսի յանձնարարութեամբ, Տեղապահ Արքազանն ու Եանէ Վարդապետը Ամման կուգային, մուտքի արտօնութեան համար: Այս առթիւ Վարդապետը կը յայտնէր թէ Կոօպ փաշայի երկրէն փոարուելուն առիթով ընդհանուր տակնուվարաւթիւն կար, թէ երբ իրերը իրենց բնականոն վիճակը գտնեն միրով նկատի կ'ունենան եղած խնդրանքը: Երկու շաբաթներ յետոյ, երբ Վեհափառող արքէն մեկնած էր Եւրոպա, Յորդանանի Կառավարութիւնը տուաւ խնդրուած արտօնութիւնը, սակայն Վեհափառը այլեւս չուզեց գալ, հեռազրաւ յայտնելով Եղիշէ Սրբազնին թէ շատ կարեւոր ժամադրութեամբ ստիպուած էր շուտով Մոսկուա ըլլալ: Հակառակ այս բացորոշ իրողութեան, Տիրան Արքազանն ու իր բիկը շարունակեցին իրենց զրապրտութիւնները, յայտարարելով թէ Եղիշէ Սրբազնին էր պատճառ Կաթողիկոսի երուսաղմէն մասնաւալ գալուն:

Եղապահն դէմ մասնաւոր կերպով տարածայնուած այս սուտ լուրերէն յետոյ, Տիրան Արքազանն ու իրենները սկսան ամբաստանել Եղիշէ Սրբազնը թէ եօթ տարիներէ ի վեր կը Վարէ Տեղապահի պաշտօնը եւ չուզեց պատրիարքական ընտրութիւն ընել տալ: Մինչդեռ իրականին մէջ, երկից Միաբանութիւնը յետաձգել ուզած էր ընտրութիւնը, երբ Տիրան Արքազանի ներկայութեան 1950 և 1952ին կը համախմբուէր եղակացնելով իր տեսակէտը, թէ որբան ատնի որ Երուսաղմէնի կացութիւնը չէ ճշշդուած եւ արար երկիրներու եւ Խորայէի վէճը եղակացութեան մը չէ յանգած, նպատակայարմար չէր պատրիարքական ընտրութեան ծեռնարկել: Ասկայն երբ Տեղապահ Հայրը զգաց որ Միաբանութեան մէկ մասին մէջ պատրիարքական ընտրութիւն ընելու փափաք կայ, քանի մը օրեր վերջ, Միաբանական Ընդհ. ժողովի գումարման նախօրեակին, նիւթ ըրաւ պատրիարքական ընտրութեան հարցը: Ժողովը անզրադարձաւ այս խնդրին եւ երեք անձերէ բաղկացած յանձնախումբ մը ընտրեց, որ նկատի ունենայ ցարդ յետաձգուած ընտրութեան հետ կապ ունեցող պարազաները եւ բերէ իր տեղեկազիրը Քնդի. Ժողովին:

Միաբանական Ընդհ. Ժողովի որոշումին համածայն, յանձնախումբը, կազմուած Գեր. Տ. Տիրան եւ Գեր. Տ. Հայկազուն Սրբազններէն եւ Հոգ. Տ. Զաւէն Վարդապահուէ, իր տեղեկազիրը Միաբանական Ընդհ. Ժողովին պիտի բերէր Սեպտեմբեր ամսու տապազին շաբաթուան մէջ: Տակաւին յանձնախումբը իր աշխատանքները չսկսած, լուր տարածուեցաւ թէ Ներքին Գործոց նախարարութիւնը կցուցած է Տիրան Արքազանի Յորդանան մնալու արտօնութիւնը եւ հրահնազած է իրեն որ երկու շաբաթուան ընթացակին հեռանայ երկրէն: Հոս, ի զարմանս շատերու, կ'ուզներ նշել թէ այս քշանին Տիրան Արքազանի, իր վերջի վեց ամիսներուն, Յորդանան կարենալ մնալու արտօնութիւնը Տեղեպահի միջամտութեան շնորհի կը կարգադրուէր. այս իրողութեան կրնան վկայել Երուսաղմէ այդ շրջանի եւ այժմու Կառավարիչ նորին Վսեմութիւն Հասան Էլ Քաթիպը եւ Ս. Աթոռոյս դիւնապետ Պր. Կարպիս Հինգեւանը: Հակառակ այս երկաթագիր երողութեան, Տիրան Արքազան ամէն տեղ եւ ամենուն Տեղապահը կը նկատէր պատճառը նախրութեան կարօս իրողութիւնը մըն է, որուն ծալերը չներ ուզեր հոս բանալ, սակայն Կառավարութեան կողմէ իր նկատմամբ ցոյց տրուած անբարեացակամութեան, գէթ ստորագրութիւնը Եղիշէ Սրբազննին էր: Տեղապահը եթէ ոչ մարդկան առնել, ի հեճուկս արարին համածայն էր, կանխելու վտանգը, որ սկսած էր մարդին առնել, ի հեճուկս Երուսաղմէ Կանքին եւ Յորդանանի մերազն ժողովուրդին: Մանօթ էր մարդը եւ յայտնի էր տարողութիւնը իր ընելիքներուն: Խակ թէ ուրիշներ, որոնք յետոյ իրեն զօրագիր պիտի էր տարողութիւնը իր ընելիքներուն:

Տեղապահն չէր զրապրտազիրին բուն հեղինակը, այդ պարագան առանձինն ուսումնական կարօս իրողութիւնը մըն է, որուն ծալերը չներ ուզեր հոս բանալ, սակայն Կառավարութեան կողմէ իր նկատմամբ ցոյց տրուած անբարեացակամութեան, գէթ ստորագրութիւնը Եղիշէ Սրբազննին էր: Տեղապահը եթէ ոչ մարդկան առնել, ի հեճուկս արարին համածայն էր, կանխելու վտանգը, որ սկսած էր մարդին առնել, ի հեճուկս Երուսաղմէ Կանքին եւ Յորդանանի մերազն ժողովուրդին: Մանօթ էր մարդը եւ յայտնի էր տարողութիւնը իր ընելիքներուն:

հանդիսանային, ինչե՞ր ըրած են իր գէմ, զինքը երկրէն դուրս վտարելու համար, ա-տիկա իր առանձինն թղթածրարը ունի, որուն հոս առ այժմ անդրադառնալու պէտք չինք տեսներ :

Տեղապահին վերագրուած, աւելի ճիշտ՝ ամբողջապէս իր անձին վրայ փոռուած այդ գրպարտագրի փոխարէն, Տիրան Սրբազն ու իրենները ունին բազմաթիւ գրպարտա- գրեր, որոնք կարող կը հանգչին, այժմ այլևս վտանգաւոր նկատուող թղթածրար- ներուն խորը : Անոնցմէ մաս մը կը մնային Տեղապահի անձնական թղթածրարին մէջ, որոնք իր բացակայութեան, սննեակին գոյշերու փոխադրութեան առիթով, անհետա- ցած են : Սենեակէն վերցուած են նոյնպէս Տեղապահի բոլոր անձնական նամակներն եւ թուղթերը, առանց բացառութեան . այս պարագան ծանօթ է Միաբանութեան բոլոր անդամներուն : Վարոյիշեալ թուղթերէն միայն մէկը ունինք մեր տրամադրութեան տակ, Տիրան Սրբազնի կողմէ երուսաղէմի եւ Ս. Տեղեաց Վասեմ. Կառավարիչին գրուած, ո- րուն մէջ որքան բառ այնքան սուտ կայ : Հոս կուտանք թարգմանութիւնը այդ գրին :

Զերդ Վասմութիւն

Մուհաֆզը երուսաղէմի եւ Ս. Տեղեաց
երուսաղէմ

Զերդ Վասմութիւն

«Թոյլ առւէք խնդրեմ Զեր ազնիւ ուշադրութեան յանձնելու հետևեալը : Համաձայն երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ օրէնքնե- րուն, Պատրիարքական Տեղապահի իր ընտրութենէն քառասուն օրեր յիսոյ, պարտաւոր է կատարելու Պատրիարքական ընտրութիւնը եւ արդինքը տեղիկացնելու Լոնտոն, թագաւոր կայսեր հաւանութեան, տեղական կառավարութեան միջոցով :

Այս կանոնը անցած է Միաբանական Ընդհ. Ժողովէն նախ 18 Յունիս 1930 ին եւ ապա 30 Դեկտ. 1930 ին եւ ընդունուած ժամանակի խնամատար կառավարութեան կողմէ :

Տեղապահի եւ Միաբանութեան քանի մը անդամներու կողմէ յտածգուած է Պատ- րիարքական ընտրութիւնը, այն առարկութեամբ, թէ Նորին Վեհափառութիւն Հաշիմա- կան թագաւորը ի վիճակի չէ Պատրիարքական գէրբ տալու ընտրութեան պարագային :

Սակայն ես եւ Միաբանութեան միւս անդամները 1950 ի գարնան, իմ կարճ այցե- լութեան միջոցին յերուսաղէմ, յայտնեցինք թէ Նորին Վեհափառութիւն Յորդանանի Հաշիմական թագաւորը իր ամբողջական իրաւունքին եւ հեղինակութեան մէջ է ըն- տրուած Պատրիարքին Պէտք տալու : Դալոյ այն իրողութեան թէ Պաղեստինի կէսը գրաւուած է Խորայէլի կողմէ, Պատրիարքական ընտրութեան հարցին հետ ո եւ է կապ չունի եւ թէ Խորայէլը մեզի համար կը նկատուի օտար պետութիւն մը :

Մեզի համար շատ թանկագին պիտի ըլլար Զերդ Վասմութեան տեսակէտը այս խնդրի մասին, որովհետեւ Զեր հեղինակաւոր կարծիքը պիտի յստակացնէր կացութիւնը եւ պիտի դիւրացնէր մեր Հայ Համայնքի Պատրիարքական ընտրութեան հարցին լուծումը :

Հաւատարմօրէն եւ յարգանօր

Զերդ Վասմութեան

Տիրան Սրբեազ. Ներսոյեան

Տիրան Սրբազնի կողմէ երուսաղէմի Վասեմ. Կառավարիչին ներկայացուած այս գիրը, որուն պատճէնք կառավարիչին կողմէ ատելնին մեզի զրկուեցաւ ի գիտութիւն, իրադրութիւններուն ամբողջապէս անհամապատասխան ստագիր մըն է, աւելին՝ որ զայն կը վերածէ իրական զրպարտագրի մը՝ այն է, որ Տիրան Սրբազն գիտնալով հանդիր իրողութիւնները, անոնց ճիշտ հակառակը կ'արտայալուի :

Ա. — Եղիշէ Սրբազնի Տեղապահ ընտրուելէն յեռոյ, նկատի առած տնտեսական մեր կացութիւնը եւ քաղաքական անկայուն վիճակը, Միաբանութիւնն էր չուզողը որ պատրիարքական ընտրութիւն կատարուի եւ ոչ թէ քանի մը Միաբաններ:

Բ. — 1950ի գարնան, երբ Տիրան Սրբազն Ժոնէվի ժողովէն երուսաղէմ կուգար, ուր գացեր էր Տեղապահի փափաքով երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանը ներկայացնելու, իր ներկայութեան, երբ ամբողջ Միաբանութիւնը հրաւիրուեցաւ իր զեկոյցը լսելու, հոն դարձեալ երբ պատրիարքական ընտրութեան խօսք եղաւ, ամբողջ Միաբանութիւնը միահայնութեամբ յարմար նկատեց որ յետագուի ընտրութիւնը:

Գ. — 1953ին, երբ Տիրան Սրբազն Շուշի առաջ գումարուելիք միջեկեղեցական ժողովին կ'երթար, դարձեալ երուսաղէմ հանդիպցաւ եւ իր փափաքին վրայ, նորէն ամբողջ Միաբանութիւնը Պատրիարքարանի փոքր դահլիճը հրաւիրուեցաւ. անզամ մը եւս պատրիարքական ընտրութիւնը խնդրոյ առարկայ եղաւ, բայց ժողովը միահայնութեամբ համաձայն չգտնուեցաւ որ ընտրութիւնը փութացուի: Ժողովին ներկաները շատ լաւ կը յիշեն Տիրան Սրբազնի եւ Գեր. Տ. Կորայր Եպս.ի բախումը այս հարցի վերաբերմամբ:

Դ. — Տիրան Սրբազն. Ամերիկայէն Տեղապահին գրած իր երեք նամակներուն մէջ, յատկա կերպով կը յայտարարէր թէ որքան ատեն որ արաբական եւ հրէական հարցը երուսաղէմի նկատմամբ իր լուծումը չէ գտած, պէտք չէր պատրիարքական ընտրութեան ծեռնարկել: Իր նամակներու այս պարունակութեան տեղեակ են Միաբանութեան անդամներէն եւ մեր ազգայիններէն շատերը:

Ե. — Անիմիշն զրպարտութիւն մըն է, Վսիմ. Կառավարիքին գրուած նամակի այն յայտարարութիւնը, թէ պատրիարքական ընտրութիւնը Տեղապահին կողմէն յետաձըգուած է, որովհետեւ Նորին Վեհափառութիւն Յորդանանի Թագաւորը ի վիճակի չէ նկատած, ընտրութեան պարագային, գերբ տալու: Տիրան Սրբազն, իր հակուակութեան մէջ կուրցած, չէր անդրադառնար թէ բաղաբական այս ծանրակշիռ սուստ յայտարարութեամբ, ոչ միայն օրուան Տեղապահը, այլ ամբողջ Հաստատութիւնը կը զրպարտէր ու կասկածելի կ'ընէր յաչս Յորդանանի Թագաւորին եւ Կառավարութեան:

Հնդիակառակն, քաղաքականութիւն խաղալ փորձող այս իմաստունը, Անգլիական Արտաքին Նախարարութեան զրած իր նամակին մէջ, որուն ուբէն մեզի դրկուեցաւ այդ շրջանին, միջազգային օրէնքները սերտած բանգէտի մը պէս, կը յայտնէր թէ՝ առանց գերբնի ալ մենք պէտք է ըննենք պատրիարքական մեր ընտրութիւնը, եւ թէ Յորդանանի Թագաւորին ներկայացնելու պէտք չկար այս պարագան, իբրև երուսաղէմի մեր Միաբանութեան յատուկ գործ: Ահա թէ ինչօ՞ւ համար կ'ըսէինք, որքան բառ այնքան սուստ կայ երուսաղէմի եւ Ս. Տեղեաց Վսիմ. Կառավարիքին գրուած իր նամակին մէջ: Սուստէն անդին, չարութիւն ու նենգութիւն, որոնք թոյլատրելի չեն պաշտօնական նման պարագաներուն:

(Ծորունակելի՝ 1)

